

Ειρήνη Πλαστάρη Α4

Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Η Αρχαία Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Με τον όρο Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας εννοείται η αρχαία βιβλιοθήκη της πόλης της Αλεξάνδρειας, στην Αίγυπτο, η οποία ιδρύθηκε στην Ελληνιστική εποχή επί διακυβέρνησης Πτολεμαίου Α', του ενομομαχόμενου Σωτήρος, με την παρέμβαση του Δημήτριου Φαληρέα, και έγινε το εκδοτικό κέντρο του τότε γνωστού κόσμου, υπερσκελίζοντας ως προς τον πλούτο των χειρογράφων της κάθε άλλη γνωστή βιβλιοθήκη της εποχής της και του παρελθόντος.

Η ίδρυση

Η πρώτη αναφορά που έχουμε για τη βιβλιοθήκη βρίσκεται σε μία επιστολή του Αριστέα, ενός Ιουδαίου λόγιου που κατέγραφε το χρονικό της μεταφράσεως των Εβδομήκοντα. Η μαζική παραγωγή χειρογράφων, ωστόσο, επιτεύχθηκε από τον εξόριστο Δημήτριο Φαληρέα κατ'εντολήν του Πτολεμαίου Σωτήρα. Ο ίδιος ο Φαληρέας, πρώην τύραννος των Αθηνών, ανήκε στην πρώτη γενιά της Περγατικής Σχολής και ήταν ένας από τους μαθητές του Αριστοτέλη μαζί με τον Θεόφραστο και τον Μέγα Αλέξανδρο. Σύμφωνα με τον Αριστέα ο Δημήτριος ώθησε τον Πτολεμαίο να συγκεντρώσει μία συλλογή βιβλίων για τη βασιλεία και την διακυβέρνηση έτσι όπως τη διατήρησε ο Πλάτων και επιπλέον να μαζέψει βιβ

δια από όλους τους λαούς του κόσμου. Ο Αν-
μύτριος επίσης θεωρείται εμπνευστής του Μουσεί-
ου, στην πρωτεύουσα του Πτολεμαίου, ενός ναού
αφιερωμένου στις Μούσες, προστάζει των τεχ-
νών και των επιστημών.

Οι αρχαιολόγοι δεν έχουν αποκαλύψει ακόμα
τα κτίσματα του Μουσείου, αν και η συσάντι-
ση έφερε στο φως τμήμα της θυγατρικής Βιβλιο-
θήκης, κοντά στον ναό του Σέραπι. Από τις τμη-
ματικές πληροφορίες που υπάρχουν, υποθέτα-
με πως βρισκόταν στο Β.Α τμήμα της πόλης
(Βρουχίων), κοντά στο ανατολικό σύμπλεγμα.

Σύμφωνα με τον Στραβώνα, περιβαλλόταν από
αυλές και στο κέντρο του βρισκόταν η μεγάλη
αίθουσα και ένα κεντρικό δώμα με παρατηρη-
τήριο στην οροφή του. Το κεντρικό δώμα
περιελάμβανε αίθουσες διδασκαλίας. Στην πραγμα-
τικότητα ο σχεδιασμός μοιάζει με εκείνο του
Σεραπείου, το οποίο άρχισε επί Πτολεμαίου Α'
Σωτήρα και ολοκληρώθηκε από τον γιο του -
Πτολεμαίο Β' Φιλάδελφο. Υπολογίζεται ότι εργαζο-
νταν εκεί πάνω 30-45 άτομα, τα οποία τρέ-
φονταν και χρηματοδοτούνταν από τον βασιλικό
οίκο κατ' αρχήν και αργότερα από δημόσιους
πόρους.

Επιστήμες

Όπως είναι φυσικό η συσσώρευση της γνώσης
στην Βιβλιοθήκη είχε ως αποτέλεσμα και την
άνθηση των επιστημών. Οι αλεξανδρινοί μα-
θηματικοί εργάστηκαν ιδιαίτερα πάνω στη γεω-

μετρία, αλλά γνωρίζουμε πως έγιναν συστηματικές έρευνες πάνω στη θεωρία των αριθμών. Αλλάστε οι αριθμοί, από την εποχή του Πυθαγόρα και εντεύθεν, ήταν ένα θέμα που συνοίρησε. Ο Ερατοσθένης ο Βιβλιοθηκάρχης ασχολήθηκε με τους αριθμούς και λέγεται πως εινόησε το «σειστό», μια μέθοδο για την ανακάλυψη νέων πρώτων αριθμών. Το ίδιο θέμα λέγεται πως μελέτησε και ο Ευκλείδης. Ο Εύδοξος ο Κνίδιος, της Αναδελφίας του Πλάζωνα, έγινε γνωστός για την ανάπτυξη μιας πρώτης μεθόδου ομαδοποίησης, για την χρήση των αναλογιών στα προεπιλεγμένα προβλήματα και τη χρήση τώνων για τη μέτρηση τριεδιαιστάτων σχημάτων. Ο Παινας, σφύρος του 4ου αιώνα, ήταν ένας από τους τελευταίους Έλληνες μαθηματικούς, ο οποίος επικεντρώθηκε στους μεγαλύτερους αριθμούς και τη μέτρηση των ημικυκλίων. Επίσης, ήταν εκείνος που ουσιαστικά μετέφερε στο δυτικό κόσμο με τους σωτηριώδεις της αστρονομία που μελέτησε από ανατολικές πηγές.

Οι αλεξανδρινοί γεωμέτρεις επεξεργάστηκαν τις αρχές που έθεσαν οι προγενέστεροι Έλληνες μαθηματικοί με νέα στοιχεία, τα οποία οιντήσαν από τις βαβυλωνιακές και συριακές πηγές τους. Ο Αρχιμήδης, ένας από τους πρώτους σχολαστικούς που συνδέονταν με την Αλεξάνδρεια εφαρμόσε τις αστρονομικές και γεωμετρικές θεωρίες στην κίνηση μηχανικών συσκευών. Ανάμεσα στις εφευρέσεις του κατατάσσονται ο μοχλός και ο κοχλίας, ενώ διατύπωσε και την αρχή

→

χη της άνωσης.

Οι Αλεξανδρινοί ανέπτυξαν, επίσης, την επιστήμη της ανατομίας, καθώς είχαν το πνευματικό κέντρο της μελέτης πολλών ειδών από το Ιουδαϊκό πάρκο που βρισκόταν σύμφωνα με τις περιγραφές κοντά στη Βιβλιοθήκη, αλλά και παρατηρήσεις των μεθόδων ταξίσεως, σύμφωνα με τα ταξιακά έθια της Αιγύπτου.

Το τέλος

Τι απέχισαν τα χειρόγραφα, όσα τουλάχιστον επιβίωσαν από την καταστροφή; Αλλά σταθμισαν στη Ρώμη, αλλά βρέθηκαν στην κατοχή μοναστηριών και κατόπιν στις βιβλιοθήκες του Βυζαντίου, οι οποίοι τα διέσωσαν και αντέγραψαν από πάμπλου σε περλαμινές περί το 89%. Αλλά βρέθηκαν στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη του καιρού, αλλά τα έφυγαν Άραβες λόγιοι για να τα γλιτώσουν από την καταστροφή, ενώ άλλα βρέθηκαν σε ιδιωτικές συλλογές. Έτσι, η Βιβλιοθήκη τράβηξε το δρόμο της ως το τέλος μέσα από τις σφοδρές κοινωνικές, θρησκευτικές και πολιτικές αναταραχές ενός κόσμου που διαρκώς άλλαζε μορφή. Αν και δεν μπορούμε, λόγω έλλειψης στοιχείων, να είμαστε βέβαιοι για την ακριβή χρονολογική σειρά των γεγονότων, είμαστε βέβαιοι πως στις ημετέρες από τις οποίες αντλούμε τη γνώση μας κρύβεται ένα κομμάτι από την αλήθεια. Η Βιβλιοθήκη δεν ανέζη μπρος στο κώμα των κοινωνικών αλλαγών που συνεδέστηκαν σε εκείνη

την εποχή. Το χειρότερο απ' όλα είναι ότι κανείς από τους εχθρούς της δε στείθηκε δυνατό να εκτιμήσει την πραγματική αξία της. Οι χριστιανοί λόγιοι πολύ αργότερα κατάλαβαν τι έγινε και προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να διασωθούν τα λιγοστά ψήγματα που απέμειναν με μια μνημειώδη προσπάθεια αντιγραφής κειμένων στις μοναστιές βιβλιοθήκες, το ίδιο και οι Άραβες.

Η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας

Με τον όρο Νέα βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, εννοείται η προσπάθεια αναβίωσης της αρχαίας βιβλιοθήκης στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου υπό την αιγίδα της UNESCO και της αμερικανικής κυβέρνησης.

Από το 2002 που έγινε η έναρξη της η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας προμηθεύει την παγκόσμια ακαδημαϊκή κοινότητα και κάθε ενδιαφερόμενο που μπορεί να έχει πρόσβαση στα αρχεία της με μοναδικές συλλογές γνώσης πάνω σε θέματα αρχαίων και μεσαιωνικών πολιτισμών, καθώς και σύγχρονων επιστημών και προσφέρει τα μέσα για κοινωνικές και οικονομικές μελέτες σε τοπικό, διεθνές και παγκόσμιο επίπεδο.

Τοπογραφία

Η Νέα Βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας βρίσκεται παράλληλα στη Σχολή Τεχνών του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας και κοιτάζει προς τη Με-

σχήμο με τη βόρεια πλευρά της. Η περιοχή της Σελσέδα, όπως ονομάζεται, είναι σχεδόν η ίδια περιοχή με εκείνη την οποία καταλαμβάνει η αρχαία Βιβλιοθήκη. Στην περιοχή του Βρουχίου ανακαλύφθηκαν αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία φυλάσσονται πλέον στο Μουσείο της Βιβλιοθήκης. Η θέα προς τον ανατολικό λιμένα απομακρύνει το παλιό γραφείο των Μαμεδάνιων στο Καϊζ Μπέι, το οποίο χτίστηκε το 1480, πάνω στα χαλάρια του περιφερειάρχη Φάρου.

Η Βιβλιοθήκη καλύπτει μια συνολική περιοχή 40.000 ενώ το συνολικό εμβαδόν των ορόφων της καλύπτει τα 69.000 μ² (τετραγωνικά μέτρα). Έχει 13 ορόφους μέσα στους οποίους υπάρχουν 3.500 θέσεις μελέτης, 8.000.000 τόμοι (προς το παρόν), 50.000 χάρτες, 200.000 χειρόγραφα, 30 βιβλία δεδομένων, 10.000 σπίντες ευδόσεις, 200.000 δίσκοι και μαγνητοταινίες με μουσικά θέματα, 50.000 βίντεο και 578 εργαζόμενοι (προς το παρόν).

Οπωσδήποτε οι αριθμοί θα αλλάξουν δραστηνά μέσα στην επόμενη δεκαετία, καθώς αναμένεται μεγαλύτερη αυτανόμιση από τις κυβερνήσεις για οικονομική και σε είδος βοήθεια, αντιστοίχως σε θέματα ανάπτυξης της βιβλιοθήκης. Στο όλο σύμπλεγμα τέτοιο περιλαμβάνεται ανενδριαικό κέντρο με 3.200 θέσεις, μουσείο επιστημών, ηδανιζάριο, σχεδία ηδυναρροφίης, ενστιζαίτο κωδιγραφίας και μουσείο.